herpy

GRODOR

afrikansk tjurgroda

Pyxicephalus adspersus

Pyxicephalus adspersus är en av världens största grodor: en tung, olivgrön grävgroda från södra och östra Afrika, där hanarna kan bli 25 cm och vaktar sina grodyngel. Den äter nästan allt den kan övermanna, biter hårt och kan bli 20-30 år i terrariet. Den passar den som vill ha ett stort, imponerande djur och har respekt för munnen.

Familj: Pyxicephalidae Engelska: African Bullfrog

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**9-25 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**15-30 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Halvöken, savann och våtmark**
Hudgift	**Inget känt**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Vattendel**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodyngel i vatten**
Äggläggning	**I vatten**
Ägg per läggning	**3 000-4 000**
Kläckning	**2-3 dagar** vid 24-27 °C
Larvtid	**14-35 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter, färdigfoder och andra grodyngel**
Yngelvård	**Vaktar äggen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pyxicephalus adspersus är en bred, kraftig groda med stort huvud, enorm mun och korta, kraftiga lemmar. Ryggen är limegrön till mörkt olivgrön med oregelbundna, avbrutna hudlister på längden. Buken är vit till gräddfärgad, och ofta sitter det orange fläckar där benen möter kroppen. Hanen har gul till orange strupe, honan en ljusare, gräddfärgad strupe. Ungdjuren är långt mer färgstarka än de vuxna, med fläckigt mönster och vita till gula ränder längs ryggen, som försvinner med åldern.

Arten hör till världens största grodor, och ovanligt nog för grodor är hanen störst. Hanarna blir 12-25 cm från nos till kloak och kan väga upp till 1,4 kg, medan honorna bara blir 9-14 cm. Underkäken har två tandliknande benutskott, odontoider, som håller fast bytet. De gör *P. adspersus* till en av de få grodor som kan ge ett riktigt smärtsamt bett. På bakfötterna sitter en hård, vass knöl som grodan gräver sig ner baklänges med.

Arten beskrevs av Tschudi 1838. Den har länge förväxlats med *Pyxicephalus edulis*, och gränsen mellan de två, även där deras utbredningsområden tar slut, är inte helt klarlagd. *Pyxicephalus angusticeps* från Östafrikas kustland erkändes som egen art på nytt 2013.

Giftig hud är inte beskriven hos arten, och huden räknas därför inte som giftig. Den verkliga risken är betten: en stor hane biter hårt och kan ge smärtsamma sår, och grodan nafsar också efter fingrar som liknar föda. Tvätta alltid händerna efter kontakt med djuret, vattnet och bottensubstratet.

Utbredning och livsmiljö

Pyxicephalus adspersus finns i stora delar av södra och östra Afrika: Angola, Botswana, Kenya, Malawi, Moçambique, Namibia, Sydafrika, Tanzania, Uganda, Zambia och Zimbabwe. Kanske lever den också i Demokratiska republiken Kongo. I Eswatini har den försvunnit.

Utbredningen är inte skarpt avgränsad, eftersom arten har blandats ihop med sina närmaste släktingar. Tidigare räknades ett långt större område in, men det omfattar sannolikt flera arter. Kartan visar de länder som står i nyare översikter.

> **Naturlig utbredning:** Angola, Botswana, Kenya, Malawi, Moçambique, Namibia, Sydafrika, Tanzania, Uganda, Zambia och Zimbabwe.

LIVSMILJÖ

Arten lever i öppet landskap: fuktig och torr savann, torr buskmark, gräsmark, halvöken och åkrar med tillfälliga vattenhål, sumpmarker och diken. Den finns från låglandet upp på det högt belägna veldet och tål både långa torrperioder och kalla vintrar.

Livet följer regntiden. Under torrtiden gräver grodan ner sig och går i dvala, ofta i månader och ibland i mer än ett år. Den fäller flera lager av överhuden utan att göra sig av med dem, så att de bildar en tät kokong runt hela kroppen som bara lämnar näsborrarna fria och kraftigt begränsar vattenförlusten. När regnet kommer mjukar vattnet upp kokongen, och grodan gräver sig upp. Vuxna djur har ofta en fast håla och jagar inom ungefär 20 m från den.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

En vuxen hane behöver ett terrarium på minst 90 × 45 × 45 cm, medan honor och ungdjur klarar sig med något mindre. Bottenytan är viktigare än höjden, eftersom arten inte klättrar. Stora plastlådor i samma storlek kan också användas: de är billiga och praktiska och ger djuret ro, men man ser mindre av det. *P. adspersus* är mer aktiv än sitt rykte och kommer gärna fram på natten för att gå runt och simma, så utrymmet blir utnyttjat.

Bottensubstratet ska vara djupt och löst, så att grodan kan gräva ner sig helt: minst 10-15 cm kokosmull eller ogödslad jord med sphagnum och löv ovanpå. Undvik grus och småsten, som kan sväljas med fodret. Ett bra upplägg är ett paludarium med cirka 70 % land och 30 % vatten, åtskilda av en glasskiva som limmats med akvariesilikon, och med dräneringslager under landdelen så att jorden inte blir vattenmättad. Lägg ut kork, platta stenar och växter så att djuret har gömslen.

Locket ska sitta fast, för grodan är stark. Håll alltid hanarna för sig: de är revirhävdande och kan slå ihjäl varandra.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

På dagen ska terrariet hålla 24-28 °C med en varm sida på 29-32 °C, och på natten får det sjunka till 20-24 °C. Den svala sidan får gärna ligga något över rumstemperatur, så att djuret själv kan välja. Värmen kan komma från en svag värmelampa i ena sidan av locket eller en värmematta på terrariets sida, alltid styrd av en termostat. Släck värmelampan på natten, och använd inte färgade nattlampor, som stör grodans dygnsrytm.

Mät med en digital termometer på båda sidor. Blir det för kallt eller för torrt under lång tid gräver grodan ner sig och går i dvala. Det är naturligt, men oönskat vid vanlig hållning, och nya hållare bör inte framkalla en torrvila med flit.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten hålls på 60-80 %. Den kommer mest från det fuktiga bottensubstratet och vattendelen, och hela terrariet kan duschas med avklorerat vatten vid behov. Substratet ska vara fuktigt, men inte blött, och får aldrig torka ut helt, för då gräver sig grodan ner och bildar kokong. En digital hygrometer visar om nivån håller, och ventilationen ska vara så bra att luften inte står still.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Grodan badar och simmar gärna och ska alltid ha tillgång till vatten. En fast vattendel eller ett stort, grunt kärl där hela djuret kan ligga med vatten upp till hakan och lätt kan ta sig upp igen är det minsta. I en djupare vattendel läggs stenar, tegelstenar eller grus, så att det finns grunda områden och lätt tillgång till land. Det exakta vattendjupet för vanlig hållning är inte dokumenterat.

Paddor avger hela tiden lite ammoniak genom huden, så ett svampfilter eller ett sköldpaddsfilter är en bra idé. Utan filter ska vattnet bytas och kärlet rengöras varje dag, och alltid när grodan har förorenat det. Använd kranvatten som behandlats med ett vattenberedningsmedel mot klor och kloramin, och rengör kärlet utan tvål.

LJUS OCH UVB

Arten är mest aktiv i skymningen och på natten och behöver inte starkt ljus, men den ska ha en tydlig skillnad mellan dag och natt: 12-13 timmars ljus på sommaren och cirka 11 timmar på vintern. UVB rekommenderas, eftersom det hjälper bildningen av D3-vitamin och kalciumupptaget. Använd ett svagt UVB-rör (Ferguson-zon 1) i ena sidan, så att grodan kan söka skugga. Glas och plast stoppar UVB, så ett fönster räknas inte.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Pyxicephalus adspersus är ett rovdjur och äter nästan allt som får plats i munnen: insekter, maskar, snäckor och i naturen också gnagare, kräldjur, fåglar och andra grodor. I terrariet är daggmaskar ett bra basfoder, kompletterat med stora syrsor, gräshoppor, kackerlackor, zophobas, silkesmasklarver och tobakshökslarver. Köp daggmaskar från uppfödning, inte fiskmask, som kan innehålla kemikalier. Foderdjuren ska vara något mindre än grodans huvud.

Unga djur under 8 cm matas dagligen med lagom stora syrsor, vuxna 2-3 gånger i veckan. Möss är feta och svårsmälta och bör ges högst varannan eller var tredje vecka. Övervikt är det största problemet i fångenskap, eftersom grodan aldrig slutar äta av sig själv. Håll koll på djurets form.

Strö kalk och D3 på fodret vid varje utfodring till ungdjur och en gång i veckan till vuxna, och ge ett multivitamin en gång i veckan. Använd alltid en lång pincett, för grodan nafsar efter allt som rör sig, även fingrar.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Djuret ligger ofta nergrävt med bara ögon och näsborrar ovanför substratet och väntar på byte, men kommer fram på natten för att jaga och simma. Det är inget djur att hantera: stress är ohälsosamt, och betten är hårda. Om grodan känner sig hotad blåser den upp sig, fräser och kan kasta sig fram med öppen mun.

Hanarna ska alltid hållas var för sig. Honor kan möjligen hållas ihop, men eftersom arten äter mindre artfränder hålls de flesta enskilt. Ska djuret flyttas, använd en låda eller nitrilhandskar, ta ett fast och lugnt tag om kroppen och gör det snabbt. Grodan är tung och klumpig och skadar sig lätt om den tappas. Hanen kväker under regntiden med ett djupt, mullrande läte på ungefär en sekund.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet går normalt att se när djuren är ungefär 10 cm. Hanen blir mycket större än honan, har ett proportionellt större huvud och en gul till orange strupe, medan honans strupe är gräddfärgad. Bara hanarna kväker. När djuren blir könsmogna i fångenskap är inte dokumenterat. Vänta tills de är fullvuxna och i god kondition.

PARNING

I naturen leker arten explosionsartat efter torrtiden, typiskt när ungefär 65 mm regn har fallit på två dygn. Djuren samlas i tillfälliga vattenhål. De största hanarna håller mitten av vattenhålet och kämpar om platsen, ibland så hårt att en av dem dör. Honan simmar i ytan, dyker förbi de små hanarna i kanten och dyker upp hos en stor hane i mitten. Parningen varar bara cirka 15 minuter.

Avel i fångenskap är sällsynt. Den bästa metoden är att efterlikna årstiderna: välnärda, friska djur får 3-4 månaders torrvila utan duschning och med lite eller inget vatten, så att de kan bilda kokong. Därefter duschas det kraftigt, och vatten hälls i botten. När grodorna har fällt kokongen matas de rikligt i upp till en vecka och sätts i en regnkammare med cirka 8 cm vatten och ställen att klättra upp på. Vattnet får inte vara djupare, för paret står på botten och äggen befruktas i ytan. Sätt bara in en hane i taget, och gör det gärna när lågtryck närmar sig. Avel kräver att man i förväg har avsättning för tusentals ungar.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 3.000-4.000 ägg per gång i det grunda vattnet i vattenhålets kant. Vid 24-27 °C kläcks de inom 2-3 dagar, och efter ett par dagar börjar grodynglen äta växter, smådjur och varandra. De samlas i stora stim.

Hanen vaktar ägg och grodyngel och biter efter allt han uppfattar som ett hot. Torkar vattenhålet ut gräver han en ränna till större vatten. Han äter dock själv också en del av dem. I fångenskap är grodynglen allätare och kan matas med fiskflingor eller färdigfoder för grodyngel. Dela upp dem efter storlek, och mata rikligt för att begränsa kannibalismen.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 2-3 dagar, och grodynglen genomgår metamorfos efter 2-5 veckor, oftast efter ungefär tre veckor i naturen och en månad i fångenskap. När frambenen bryter fram ska vattnet vara så lågt att de kan vila med nosen ovanför vattnet, och det ska finnas lätt tillgång till land. De nyss förvandlade ungarna lämnar snabbt vattnet och söker hål och fuktiga gömslen, där de är i säkerhet från de större grodorna.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är kannibaler från första dagen och ska hållas var för sig så snart de har lämnat vattnet. Ge dem små boxar med fuktigt substrat och löv som gömsle. Mata dagligen med lagom stora syrsor, och strö kalk och D3 på fodret vid varje utfodring. De växer snabbt och flyttas till större lådor efter hand. Mängden ungar från en enda kull är det största praktiska problemet vid avel av arten.

Hälsa och vanliga misstag

Pyxicephalus adspersus är härdig, men det finns några typiska problem:

- Övervikt, när den matas för ofta eller med för fett foder som möss.
- Skelettsjukdom vid för lite kalk och D3. Strö på fodret, och överväg UVB.
- Hudinfektioner och bakteriesjukdomar vid smutsigt vatten eller smutsigt substrat.
- Förstoppning vid uppslukat bottenmaterial eller för stora bytesdjur.
- Uppsvälldhet och vätskeansamling, som kan vara tecken på infektion eller dålig kost.
- Oönskad dvala med kokong, när terrariet blir för torrt eller kallt. Höj fukt och temperatur gradvis.

Sök en veterinär med kunskap om paddor om grodan tappar i vikt, sväller upp, har röda eller sårade områden eller slutar äta utan att vara i dvala.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.